

Поштовани,

Српска читаоница у Иригу основана је 1841. године, али јој се трајање рачуна од 1. јануара (по старом календару) 1842. године, када је почела са радом као прво читалиште у српском народу. Оснивање и рад Српске читаонице у Иригу представља један од првих покушаја да се српски језик, култура и духовност сачувају у моћној аустријској царевини.

Године 1874. Земаљска влада у Загребу потврђује Устав Српске читаонице у Иригу, који у осам тачака регулише рад ове значајне институције. О политичком и националном опредељењу Читаонице најбоље говори члан четири Устава, који и данас звучи савремено, а гласи: „Сваки неприкорног владања Србин, Хрват и уопће Словен, као и сваки Несловен, коме лежи на срцу напредак нашег народа, може бити чланом овога друштва...“ Такође занимљив је и члан пет Устава који гласи: „Исто важи и за женскиње“.

Српска читаоница, дакле, од самог почетка ставља акценат на толеранцију, добросуседске односе и суживот са другим и другачијим, што је свакако препорука за награду коју додељујете.

Током 180 свога постојања Српска читаоница у Иригу била је (и остала) главни носилац свих културних активности на овим просторима као носилац је и оснивач многих културних удружења и манифестација које и данас трају. Већ 1843. године основала је прво позоришно друштво и несебично помагала касније оснивање и рад Српског народног позоришта у Новом Саду. Учествовала је у подизању споменика Доситеју Обрадовићу у Београду, организовала је први Месни одбор Матице српске, промовисала је и организовала манифестације "Доситејеви дани" , сусрете књижевница "Милице у походе" и надалеко чувеног Сабора библиотекара Срема који је први пут одржан 1962. и који и данас траје, прерастајући локалне оквире и поставши манифестација која окупља библиотекаре из целе Србије и региона. Српска читаоница је од свог оснивања у непрекидној борби за српски језик и културу, српску традицију и развој српске књижевности, науке и образовања.

Јован Јовановић Змај је у Српској читаоници написао своју прву песму ("Пролећно јутро"), у њој су боравили Светозар Милетић, Михајло Полит Десанчић, Васа Стајић... У Читаоници су гостовали и предавали Милан А. Јовановић Баба, др Милан П. Костић, Змај, Бошко Петровић, Добрица Ћосић, Матија Бећковић и многи други значајни стваралаоци из књижевности и друштвених наука. У њој је прва искуства стекао Борислав Михајловић Михиз, неприкосновена личност савремене критике и драматургије у чију је част Српска читаоница основала фонд који носи његово име, и установила награду за драмско стваралаштво. Читаоница је била иницијатор обнове Михизове родне куће која је данас још једна културна понуда Ирига.

Српска читаоница данас има око 50.000 књига у свом књижном фонду у Иригу и одељењу у Врднику, галерију уметничких дела, богату завичајну збирку, фонд старе и ретке књиге. Носилац је многих значајних пројеката које реализује уз финансијску подршку Секретаријата за културу Војводине, а међу најзначајнијим је пројекат "Каталог библиотека фрушкогорских манастира", којим су у протеклих десет година рада први пут у историји пописане, инвентарисане и стручно обрађене књиге у свим библиотекама фрушкогорских манастира. (Читаоница је оформила библиотеке у оним манастирима који их нису имали.) Пројекат је подржан од стране Библиотеке Матице српске, Патријаршијске библиотеке, Народне библиотеке Србије, Епархије сремске и многих других. Читаоница редовно одржава стручне скупове од којих се посебно истиче скуп у манастиру Велика Ремета на тему "Манастири и библиотеке чувари културне баштине" уз учешће културних посленика из Србије и српских институција у окружењу.

Рад и значај Читаонице препознат је и награђиван више пута па њене витрине красе: Диплома Савеза културно-просветних друштава Војводине, поводом 110 година постојања (1952), Орден заслуга за народ са сребрним зрацима (1966), Октобарска награда општине Ириг (1984), награда Заједница библиотека Србије "Милорад Панић Суреп" (1996) и друге.

Прошле године, Читаоница је за 180 година трајања и рада добила Сретењски орден првог степена који је председник Републике Србије Александар Вучић доделио на свечаности у Београду.

Ове године, Културно-просветна заједница Србије доделила је Српској читаоницу Вукову награду за резултате остварене у стваралачком раду на ширењу културе, образовања и науке у земљи и на свесрпском културном простору.

Због свега наведеног, сматрамо да вредно и јединствено Признање за честитост Фондације за заштиту завичајног наслеђа Подунавских Шваба „Завичајна кућа“, треба да припадне Српској читаоници у Иригу .

С поштовањем,
Авакум Квас, председник удружења „Еустахија“